

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความเป็นมา

สภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างประชากร เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี การพัฒนาด้านนวัตกรรม รวมไปถึงโรคระบาดต่าง ๆ ที่ส่งผลให้การดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลเปลี่ยนแปลงไป เห็นได้ชัดจากผลการสำรวจของสวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ที่ได้สำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อกรณี “สภาพจิตใจของคนไทยในยุคโควิด 19” โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,713 คน สำรวจเมื่อวันที่ 24-27 พฤษภาคม 2564 พบว่า ประชาชนรู้สึกเครียดและวิตกกังวลมากที่สุด ร้อยละ 75.35 รองลงมาคือรู้สึกแย่ สิ้นหวัง ร้อยละ 72.95 (ไทยโพสต์.ออนไลน์ : 2564) สิ่งที่ทำให้สภาพจิตใจแย่ลง คือ การแพร่ระบาดของโควิด 19 ที่มีความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลให้ต้องมีการปรับตัวตลอดเวลาเพื่อความอยู่รอดของชีวิต คนจำนวนมากเกิดความเครียดเพราะต้องเผชิญกับเหตุการณ์และปัญหาต่าง ๆ จนทำให้ความสุขลดลง มีปัญหาสุขภาพจิต จนเกิดการเจ็บป่วยทางจิตได้ ดังนั้นความสุขของคนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติภารกิจในชีวิตประจำวัน เช่น เรื่องส่วนตัวหรือเรื่องของการทำงาน สุขภาพเป็นสิ่งสำคัญ เป็นรากฐานของการดำรงชีวิต การดำเนินชีวิตของมนุษย์ต้องมององค์ประกอบที่สำคัญ คือ สุขภาพในตนเอง สุขภาพในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น สุขภาพในการเรียนและสุขภาพในการทำงาน (ก่องนิษฐ์ คำมะลา และคณะ. 2563 : 33)

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่มีความสำคัญ มีหน้าที่จัดการศึกษาผ่านการถ่ายทอดความรู้ จากครูผู้สอน สุขภาพในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนจะทำให้การถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขอีกด้วย สุขภาพในการปฏิบัติงานของครูนั้นเกิดจากการเสริมสร้างความสุขของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับผู้บริหารระหว่างครูกับเพื่อนครู และระหว่างครูกับนักเรียน รวมไปถึงผู้ปกครองและชุมชน มีการวางแผนร่วมกัน ช่วยเหลือกันในการทำงาน ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความเห็นใจกันและมีการพูดคุยกันอย่างเป็นมิตร ส่งเสริมให้ครูปฏิบัติงานได้สำเร็จตามเป้าหมายและระยะเวลาที่กำหนดไว้ มีความรู้สึกรักภูมิใจในหน้าที่ต่องานที่รับผิดชอบ ความรู้สึกรักและผูกพันในการทำงาน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เชื่อมมั่นในตนเองว่ามีความสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จได้ด้วยดี

ส่งผลให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุข ซึ่งมีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่มุ่งเตรียมความพร้อมและวางรากฐานในการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศ ที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคงที่บ่งชี้ถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศและเพื่อวางรากฐานให้คนไทย มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ มีครอบครัวที่อบอุ่น และมีความสุข โดยมีสุขภาวะและสุขภาพดี ตลอดจนเป็นคนเก่งและมีทักษะความรู้ความสามารถและสามารถพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการและสังคมแห่งชาติ. 2560 : 65) รวมไปถึงสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพได้เสนอแนวความคิดและหลักการสร้างองค์กรแห่งความสุข ที่เรียกว่าความสุข 8 ประการ ประกอบด้วย 1) ด้านสุขภาพดี 2) ด้านน้ำใจงาม 3) ด้านการผ่อนคลาย 4) ด้านการหาความรู้ 5) ด้านคุณธรรม 6) ด้านใช้เงินเป็น 7) ด้านครอบครัวดี และ 8) ด้านสังคมดีโดยมีความสุขที่แท้จริงบนพื้นฐานของความสุข 8 ประการ คือแนวคิดของการจัดสมดุลชีวิตของมนุษย์ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. 2556 : 32)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ครูได้รับการพัฒนาความรู้และสมรรถนะผ่านการปฏิบัติงานจริงและได้รับความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง มีความเป็นมืออาชีพ มีผลงานเชิงประจักษ์จะได้รับการยกย่องและเชิดชูเกียรติอย่างเหมาะสม มีความสามารถที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน ชุมชนและสังคม โดยมีวิสัยทัศน์มุ่งเน้นให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดเต็มใจในการปฏิบัติงานอย่างเท่าเทียมและเป็นกัลยาณมิตร เมื่อความสุขในการปฏิบัติงานเกิดขึ้นความสำเร็จในการปฏิบัติงานก็จะตามมา หากครูมีความกดดัน หรือไม่มีความสุขในการปฏิบัติงาน เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายและไม่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน จะส่งผลให้การสอนไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้หรือพัฒนาศักยภาพได้ไม่เต็มที่ จากภาวะเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน รวมไปถึงโรคระบาดต่าง ๆ ที่ทำให้ต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่ ส่งผลกระทบต่อความสุขในการปฏิบัติงานของครู ทำให้ครูขาดความสุขในการปฏิบัติงาน ครูเกิดความเครียด ซึ่งเมื่อเกิดความเครียดไม่ได้รับการผ่อนคลาย หรือได้รับการแก้ไขที่ไม่ถูกต้อง จะทำให้เกิดความท้อแท้ ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประสิทธิภาพการทำงานลดน้อยลง นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำลง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. 2564)

จากประเด็นปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ทำให้การศึกษาการเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครูฐานวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาจันทบุรีเขต 2 จะเป็นประโยชน์สำหรับนำไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครูซึ่งจะทำให้ครูปฏิบัติงานอย่างมีความสุขปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถจัดการเรียนการสอนให้แก่แก่นักเรียนอย่างเต็มศักยภาพนำมาสู่การพัฒนาผู้เรียนและสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครูฐานวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครูฐานวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามเพศอายุและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

### ประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะเป็นองค์ความรู้ให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ได้มีแนวทางเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครูฐานวิถีชีวิตใหม่ สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครูตามวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

### ขอบเขตของการวิจัย

#### ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 106 โรงเรียน ครูจำนวน 1,184 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. ออนไลน์. 2564)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2564 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 291 คน จากนั้นใช้การสุ่มแบบ

แบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้อำเภอที่ตั้งของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม

### ตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปร ดังนี้

#### 1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย

##### 1.1 เพศ

1.1.1 ชาย

1.1.2 หญิง

##### 1.2 อายุ

2.1.1 20-35 ปี

2.1.2 36-50 ปี

2.1.3 ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป

##### 1.3 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

1.3.1 ประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี

1.3.2 ประสบการณ์ 11 – 20 ปี

1.3.3 ประสบการณ์ 20 ปีขึ้นไป

#### 2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครูฐานวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้านคือ

2.1 ด้านสัมพันธภาพ

2.2 ด้านผลสำเร็จของงาน

2.3 ด้านความรักในงาน

2.4 ด้านการเป็นที่ยอมรับ

### นิยามศัพท์เฉพาะ

การเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครูฐานวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา

หมายถึง ผลที่เกิดจากผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาชั้นทุรีเขต 2 มีความผูกพันกันและมีความพึงพอใจที่ได้ปฏิบัติงานร่วมกัน มีความผูกพันในงานและต้องการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ จึงทำให้ครูแสดงพฤติกรรมใน 4 ด้านดังนี้

1. **ด้านสัมพันธภาพ** หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับผู้บริหาร ระหว่างครูกับเพื่อนครู และระหว่างครูกับนักเรียน รวมไปถึงผู้ปกครองและชุมชน มีการวางแผนร่วมกัน ช่วยเหลือกันในการทำงาน ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความเห็นใจกันและมีการพูดคุยกันอย่างเป็นมิตร

2. **ด้านผลสำเร็จของงาน** หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการปฏิบัติงานได้สำเร็จตามเป้าหมายและระยะเวลาที่กำหนดไว้ มีความรู้ลึกภาคภูมิใจในหน้าที่ต่องานที่รับผิดชอบ มีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีความอดทน มานะพยายามทุ่มเท เสียสละ มีความละเอียดและรอบคอบทำให้ผลงานมีความถูกต้อง มีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่และทำงานสำเร็จได้ด้วยดี มีความภูมิใจในผลสำเร็จของงาน เป็นผู้มีส่วนร่วมทำให้สถานศึกษามีการพัฒนาได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีความเจริญก้าวหน้า

3. **ด้านความรักในงาน** หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูมีความรู้ลึกรักและผูกพันในการทำงาน มีความตระหนักถึงความสำคัญของอาชีพครูว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติและศักดิ์ศรี มีความยินดีในการทำงานของตนเอง มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน มีความรู้ลึกทางบวกในการทำงาน มีความทุ่มเทในการปฏิบัติงาน มีการพัฒนาตนเองตลอดเวลาเพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำงานด้วยความสนุกสนานและมีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในการทำหน้าที่รับผิดชอบด้วยความจริงใจ

4. **ด้านการเป็นที่ยอมรับ** หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูได้รับการยอมรับ ความเชื่อถือ และความไว้วางใจในการทำงานจากผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อนร่วมงานให้การยอมรับด้านความรู้และความสามารถในการทำงาน เป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่ผู้อื่น ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จได้ด้วยดี

**ผู้บริหารสถานศึกษา** หมายถึง ผู้อำนวยการ รักษาการในตำแหน่งและรองผู้อำนวยการ  
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

**ครู** หมายถึง ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2  
**สถานศึกษา** หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา  
ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

**สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม**  
**เพศ** หมายถึง เพศสภาพของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2  
แบ่งเป็น

1. ชาย หมายถึง ครูเพศชาย
2. หญิง หมายถึง ครูเพศหญิง

**อายุ** หมายถึง อายุของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2  
แบ่งเป็น

1. 20-35 ปี
2. 36-50 ปี
3. ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป

**ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน** หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงาน  
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ตั้งแต่เริ่มปฏิบัติงานโดยนับเวลาตั้งแต่วันบรรจุแต่งตั้ง  
จนถึงปัจจุบัน แบ่งเป็น

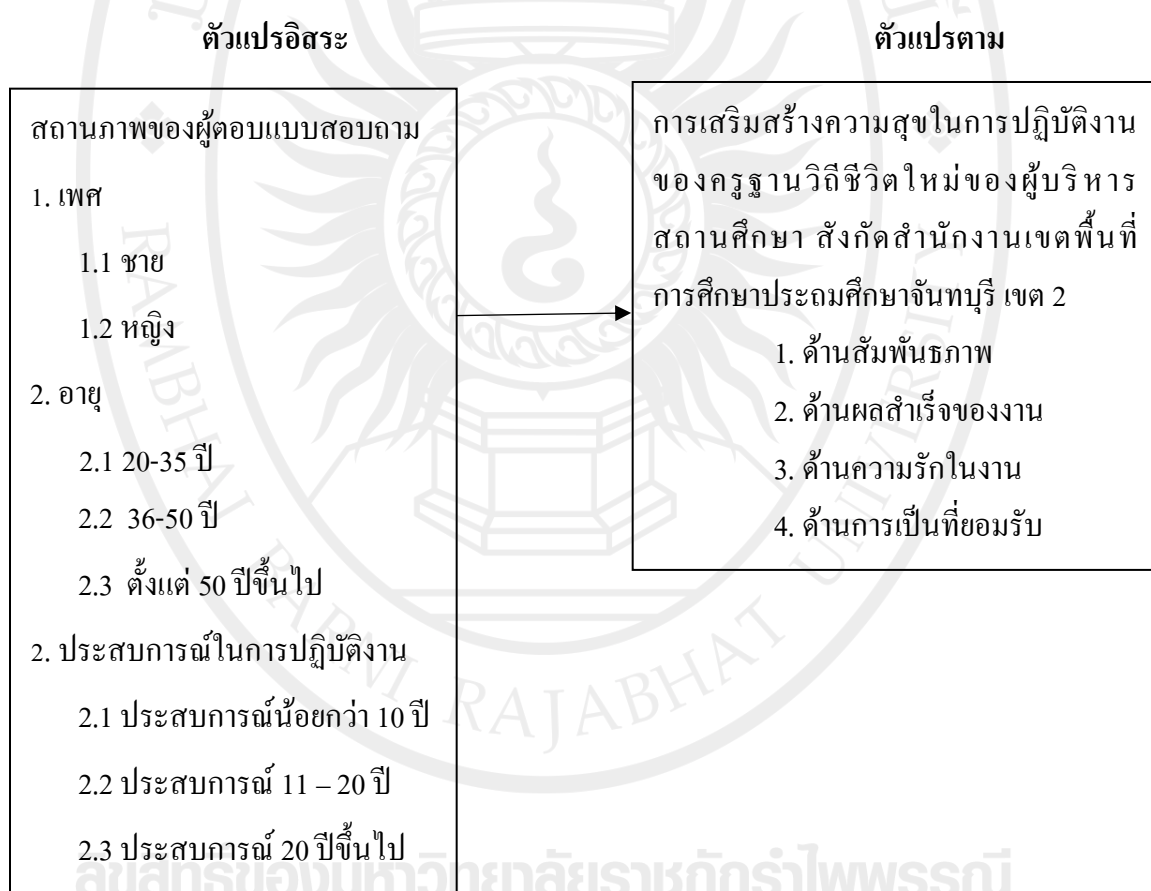
1. ประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี
2. ประสบการณ์ 11 – 20 ปี
3. ประสบการณ์ 20 ปีขึ้นไป

### กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษา การเสริมสร้างความสุขในการทำงานของครูฐานวิถีชีวิตใหม่  
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษา  
วิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปจากแนวคิดของนักวิชาการ อธิคุณ สันธนาปัญญาและคณะ (2557 : 24-26)  
, วิลาวัณย์ยกบัตร และดาวรรุวรรณ ถวิลการ (2559 : 120-121) , ธรรมรัตน์ โปธิสุวรรณปัญญา (2560 :

201) , วิชาญ ระดมกิจ และสาวยสุดา เตียเจริญ (2561 : 129-130) , นัตรวดี สำเภาแก้ว และชวลิต เกิดทิพย์ (2562 : 181) , ธิพย์ย์ ทั้นเส็งและมัทนา วังณอมศักดิ์ (2562 : 416) , กษมา ช่วยยิ้มและคณะ (2563 : 190-191) , ชุติมา เลื่อพันธ์ (2563 : 5-6) , ณัฐพล หงษ์คง และชัชจรียา ไบลิ (2563 : 143-144) , รุ่งทิวา ศรีบรรเทา และธันยาภรณ์ นวลสิงห์ (2563 : 47) , วัลลภ บุตรเกตุ และสำเร็จ อ่อนสัมพันธุ์ (2563 : 754-756) , อภินันท์ ป่าขันมะลี (2563:162) , สุธีรา สีมา และคณะ (2564:105)

จากนั้นนำมาวิเคราะห์และปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1



ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

### สมมติฐานในการวิจัย

1. ครูที่มีเพศต่างกันได้รับการเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานตามฐานวิถีชีวิตใหม่แตกต่างกัน
2. ครูที่มีอายุต่างกันได้รับการเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานตามฐานวิถีชีวิตใหม่แตกต่างกัน
3. ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันได้รับการเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานตามฐานวิถีชีวิตใหม่แตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี